

Рукописи и штампана издања LXX

Предмет: Увод у Стари Завет

доц. др Ненад Божовић

Београд, 14.12.2023.

Литература

- Д. Милин, *Увод у Свето Писмо Старог Завета*, Београд 1991, 97-105.

Историја откривања рукописа

- Откривање сваког рукописа и његова доступност јавности праћена је дугом историјом и контроверзама
- Рукописи су древне драгоцености и на мети су колекционара
- Најпознатији пример историје Мирослављевог Јеванђеља

Подела рукописа

- По материјалу: папирус и пергамент
- По облику: свици и кодекси
- По писму:
 - а) мајускуле (капитална, унцијална слова)
 - б) минускул (мала или курзивна слова)

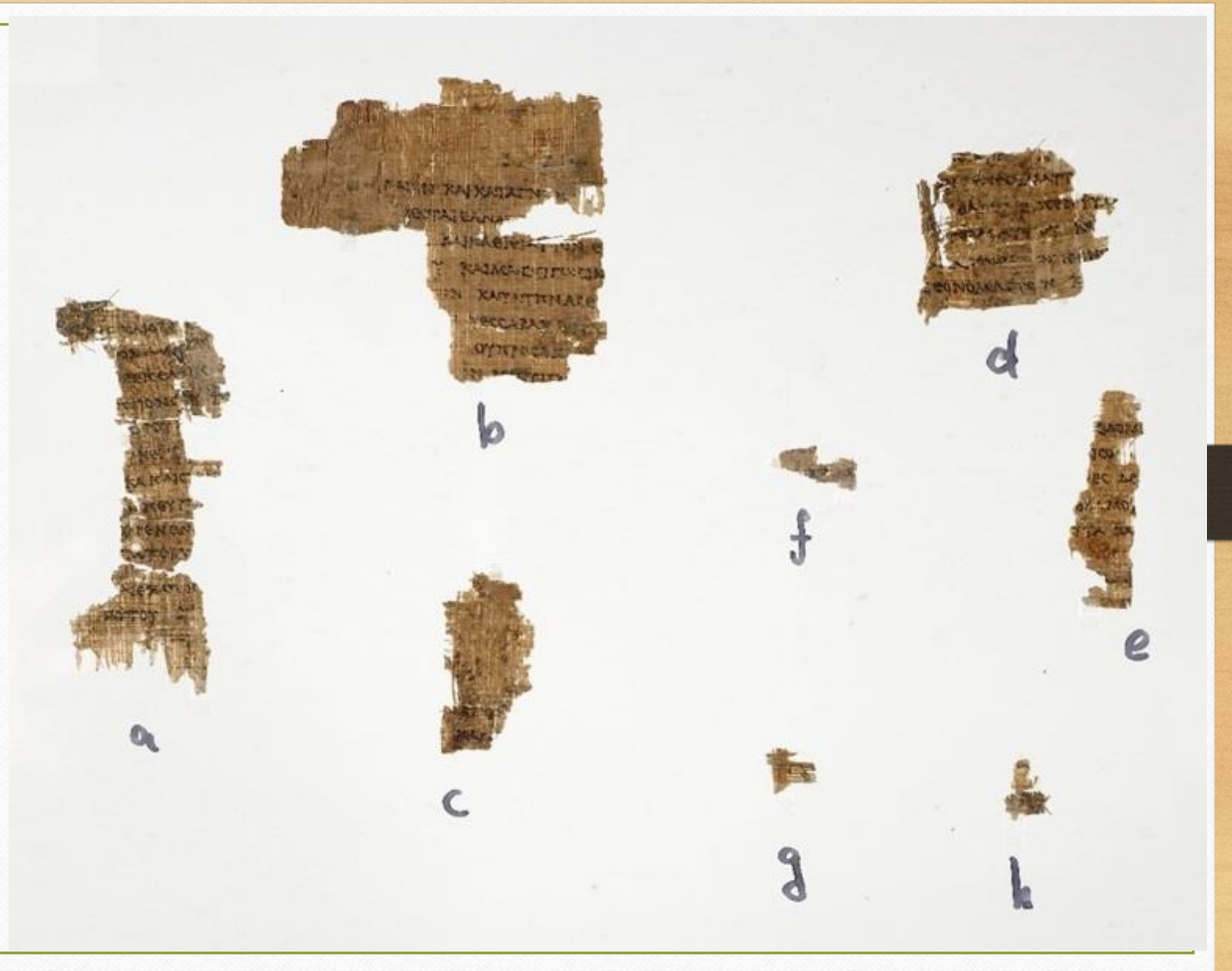
Обележавање рукописа LXX

- Мајускулни рукописи великим словима латинске абецеде
- Минускули арапским бројевима почев од 13
- Ако су рукописи на папирусу, додаје се испред броја латинично P (до сада стигло до 52)
- Сачувано око 1800 рукописа LXX

Најстарији фрагменти – Џон Рајланд папирус 458

- Библиотека Џона Рајланда (имућног индустријалца) у Манчестеру – P. Ryl Gk 458
- Ознака у библистици P⁹⁵⁷
- Остаци папирусног свитка писаног око средине 2. в. пре Христа са Пнз 23:24(26)–24:3; 25:1–3; 26:12; 26:17–19; 28:31–33; 27:15; 28:2
- Пре открића кумранских списа то је био најстарији библијски рукопис
- Рукопис је издвојен из папирусне масе којом је била обавијена једна мумија

Најстарији фрагменти –
Џон Рајланд папирус 458

Најстарији фрагменти – Честер Бети папирус

- Енглеz Честер Бети – колекционар; 1930. пронашао у каирским и фајумским антикварницама бројне папирусне листове
- Рукописи нађени у рушевинама неког старог хришћанског храма или манастира у околини Фајума; старост – 2, 3 и 4. век
- 12 рукописа садржи делове Пост, Бр, Пнз, Ис, Јер, Јез, Дан, Сир итд
- Ознаке у библистици Р45-47

Најстарији
фрагменти –
Честер Бети
папирус

Најстарији кодекси – Кодекс Ватиканус

- Чува се у Ватиканској библиотеци од 15. века и има 759 листова са по три ступца
- Потиче из Египта, са почетка 4. века, мало старији од Кодекс Синатитикуса
- По једнима је могуће да је Ватиканус један од педесет Јевсевијевих кодекса са хескапларном верзијом текста, а други сматрају да је у питању предхескапларна верзија која је била доступна Исихију за рецензију
- Садржи скоро цео Стари Завет осим неколико стихова из Постања и псалама (што је допуњено у 15. веку)

Дигитална верзија Кодекс Ватикануса

- https://digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.gr.1209
- унцијални кодекс са текстом у три ступца, повезано писање без интерпункције
- само се за име Божије користе скраћенице

ΠΟΛΙΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΡΑΜΕΣΣΙ·
 ΖΕΥΣΑΣ ΔΕ ΪΩΣΗΦΤΑ
 ΑΡΜΑΤΑ ΑΥΤΟΥ ΑΝΕΒΗ
 ΕΙΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΝ ΙΣΡΑ
 ΗΛΤΩ ΠΑΤΡΙ ΑΥΤΟΥ ΚΑ
 ΘΗΡΩΩΝ ΠΟΛΙΝ· ΚΑΙ Ο
 ΦΘΕΙΣ ΑΥΤΩ ΕΠΕΠΕΣΕΝ
 ΕΠΙ ΤΟΝ ΤΡΑΧΗΛΟΝ ΑΥ
 ΤΟΥ ΚΑΙ ΕΚΛΑΥΣΕΝ ΚΛΥ
 ΘΜΩ ΠΙΟΝΙ· ΚΑΙ ΕΙΠΕΝ
 ΙΣΡΑΗΛ ΠΡΟΣ ΪΩΣΗΦ ΑΠ
 ΘΑΝΘΥΜΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥ ΝΥ
 ΕΠΕΙ ΔΗ ΕΩΡΑΚΑ ΤΟ ΠΡΟ
 ΣΩΠΟΝ ΟΥ ΕΤΙ ΓΑΡ ΣΥΖΗ
 ΕΙΠΕΝ ΔΕ ΪΩΣΗΦ ΠΡΟΣ
 ΤΟΥΣ ΑΔΕΛΦΟΥΣ ΑΥΤΟΥ
 ΑΝΑΒΑΣ ΑΠΑΓΓΕΛΩ ΤΩ
 ΦΑΡΑΩ ΚΑΙ ΕΡΩΛΥΤΩ
 ΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙ
 ΚΟΣΤΟΙ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΜΟΥ ΟΙ
 ΗΣΑΝ ΕΝ ΓΗ ΧΑΝΑΑΝΗ·

ΑΥΤΩΝ Η ΛΘΟΝ ΕΚ ΓΗΣ
 ΧΑΝΑΑΝ· ΚΑΙ ΪΔΟΥ ΕΙΣΙΝ
 ΕΝ ΓΗ ΕΣΕΜ· ΑΠΟ ΔΕ ΤΩ
 ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΑΡΕΛΑΒΕΝ
 ΠΕΝΤΕ ΑΝΔΡΑΣ ΚΑΙ ΕΣΤΗ
 ΡΕΝ ΑΥΤΟΥ ΣΕΝΑΝΤΙΟ
 ΦΑΡΑΩ·
 ΚΑΙ ΕΙΠΕΝ ΦΑΡΑΩ ΤΟΙΣ
 ΑΔΕΛΦΟΙΣ ΪΩΣΗΦ ΤΙ Τ
 ΕΡΓΟΝ ΎΜΩΝ·
 ΟΙ ΔΕ ΕΙΠΑΝ ΤΩ ΦΑΡΑΩ·
 ΠΟΙΜΕΝ ΕΣ ΠΡΟΒΑΤΩΝ
 ΟΙ ΠΑΙΔΕΣ ΣΟΥ ΚΑΙ ΗΜΕ
 ΚΑΙ ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΗΜΩΝ·
 ΕΙΠΑΝ ΔΕ ΤΩ ΦΑΡΑΩ ΠΑ
 ΡΟΙΚΕΙΝ ΕΝ ΤΗ ΓΗ ΗΚΑ
 ΜΕΝ ΟΥ ΓΑΡ ΕΣΤΙΝ ΝΟΥ
 ΜΗ ΤΟΙΣ ΚΤΗΜΕΣΙΝ ΤΩ
 ΠΑΙΔΩΝ ΣΟΥ ΕΝ ΪΣΧΥΣΕ
 ΓΑΡ Ο ΛΙΜΟΣ ΕΝ ΤΗ ΧΑΝΑ
 ΑΝ· ΝΥΝ ΟΥΝ ΚΑΤΟΙΚΗΣ

ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΑΥΤΟΥ ΚΑΙ
 ΕΣΤΗ ΣΕΝ ΑΥΤΟΝ ΕΝ ΔΑ
 ΤΙΟΝ ΦΑΡΑΩ· ΚΑΙ ΕΥΛΟΓΗ
 ΣΕΝ ΪΑΚΩΒ ΤΟΝ ΦΑΡΑΩ·
 ΕΙΠΑΝ ΔΕ ΦΑΡΑΩ ΤΩ ΪΑ
 ΚΩ ΕΠΟΣ ΔΕ ΤΗ ΗΜΕΡΩ
 ΤΗΣ ΣΩΗΣ ΣΟΥ·
 ΚΑΙ ΕΙΠΕΝ ΪΑΚΩΒ ΤΩ ΦΑ
 ΡΑΩ ΔΙ ΗΜΕΡΑΙ ΤΩΝ Ε
 ΤΩΝ ΤΗΣ ΣΩΗΣ ΜΟΥ ΔΕ
 ΠΑΡΟΙΚΩ· ΕΚΑΤΟΝ ΤΡΙ
 ΔΚΟΝΤΑ ΕΤΗ ΜΕΙ ΚΡΑΙ
 ΚΑΙ ΠΟΝΗΡΑΙ ΓΕΓΟΝΑ
 ΣΙΝ ΔΙ ΗΜΕΡΑΙ ΤΩΝ ΕΤ
 ΤΗΣ ΣΩΗΣ ΜΟΥ· ΟΥΚ ΑΦΙ
 ΚΟΝΤΟ ΕΙΣ ΤΑΣ ΗΜΕΡΑΣ
 ΤΩΝ ΕΤΩΝ ΤΗΣ ΣΩΗΣ
 ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΜΟΥ ΔΕ
 ΗΜΕΡΑΣ ΠΑΡΩΚΗΣΑΝ
 ΚΑΙ ΕΥΛΟΓΗΣΑΣ ΪΑΚΩΒ

Дигитална верзија Кодекс Ватикануса

- https://digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.gr.1209
- на слици: странице у Књизи постања додате од каснијег писара које су се у оригиналном изгубиле

Дигитална верзија Кодекс Ватикануса

Navigation: < Back, DVL DIGIVATLIB, + ADD VIEW, English

Manuscript – Vat.gr.1209

Text columns (left to right):
1. ... φάει ἀπο τῆς ἐλάου σκετῆ λαμν, ...
2. ... ροί σου· ἐπιθέσαντες ἐπιταί εφισαί, ...
3. ... ἀδελφῶν σου· ἐπιθέσαντες ἐπιταί εφισαί, ...
4. ... ἀδελφῶν σου· ἐπιθέσαντες ἐπιταί εφισαί, ...
5. ... ἀδελφῶν σου· ἐπιθέσαντες ἐπιταί εφισαί, ...
6. ... ἀδελφῶν σου· ἐπιθέσαντες ἐπιταί εφισαί, ...
7. ... ἀδελφῶν σου· ἐπιθέσαντες ἐπιταί εφισαί, ...
8. ... ἀδελφῶν σου· ἐπιθέσαντες ἐπιταί εφισαί, ...

Navigation bar: FIRST, 1, 2, 3 (selected), 4, 5, 6, 7, 8, LAST

Најстарији кодекси – Кодекс Синаитикус

- Потиче из 4. века, мало млађи од Ватикануса
- Хипотезе: а) један од 50 Јевсевијевих кодекса које је наручио цар Константин
- б) настао од египатског предлошка из 3. века
- ознака у библистици: Ⲁ (алеф)

Најстарији кодекси – Кодекс Синаитикус

- Откривање рукописа 1844. године у манастиру свете Катарине на Синају – историја са доста непознаница
- Библиста из Лајпцига, Константин Тишендорф – потрага за библијским рукописима (одличан познавалац древне палеографије и филологије)

Најстарији кодекси – Кодекс Синаитикус

- Посета манастиру свете Катарине и откривање рукописа у корпи за потпалу! (неки ипак сматрају да је ово само његов запис да би добио рукопис, тј. да није сасвим тачно јер постоји путопис из 1761 који уочава сличне рукописе)
- Затечени његовим одушељењем, монаси му не предају цео рукопис, већ само 43 листа

Кодекс Синаитикус

- Године 1845. у манастир стиже арх. Порфирије Успенски и носи неколико фрагмената у Петроград
- У манастиру остаје кодекс од 347 листова

Најстарији кодекси – Кодекс Синаитикус

- Повратак Тишендорфа 1859. након неуспешних покушаја да купи рукопис у манастир свете Катарине са дозволом руског цара (јер је манастир тада био под управом РПЦ)
- Монаси су му дали да погледа поново рукопис, он га је користио, али је замолио да га понесе и препише уз гаранције да ће рукопис вратити
- На молбу амбасадора Русије, а у име манастира, Тишендорф даје спис руском цару, тј. руској библиотеци (без 43 претходно узета листа), али не бива спајан са фрагментима Успенског
- факсимилно издање изашло 1922.

Најстарији кодекси – Кодекс Синаитикус

- На Стаљинову иницијативу, Кодекс Синаитикус се продаје Британском музеју за тадашњих 100.000 фунти (распродаја националног блага због инвестиција у „петогодишњи план“ Совјетског Савеза)
- Рукопис стиже у Лондон у децембру 1933 и након једног дана је изложен у Британском музеју;
- до данас се чува највећи број листова чува у Лондону, део у Лајпцигу, део у Санкт Петербургу

Најстарији кодекси – Кодекс Синаитикус

- писан мајускулно у четири ступца
- више писара учествовало (нису били Грци, има доста ортографских грешака)
- исправљан од више лица

Дигитална верзија – Кодекс Синаитикус

- Историја откривања:
<http://www.codexsinaiticus.org/en/codex/history.aspx>
- Изглед дигиталног издања
- <http://www.codexsinaiticus.org/en/manuscript.aspx>

[HOME](#)[ABOUT CODEX SINAITICUS](#)[ABOUT THE PROJECT](#)[SEE THE MANUSCRIPT](#)

GO TO: (Book) ▼

choose a passage:

John ▼ Chapter 1 ▼ Verse 1 ▼

choose a page:

Quire: 80 ▼ Folio: 1 ▼ r ▼

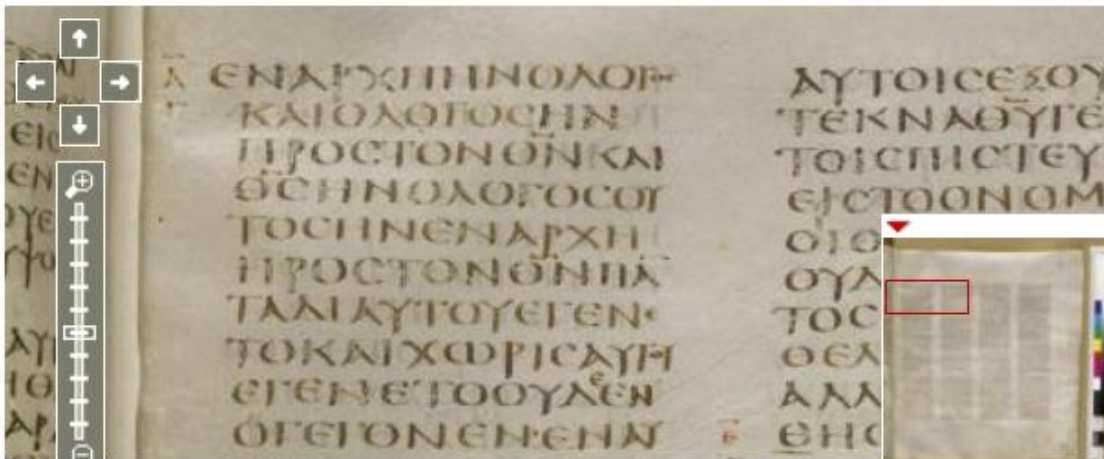
display options:

- Image
- Translation
- Transcription
- Physical Description

John, 1:1 - 1:38 library: BL folio: 247 scribe: A

Image

Standard Light Raking Light i

Transcription

view by verse view by page i

κατα ιωαννην

<p>1:1 α εν αρχη ην ο λογος Υ και ο λογος ην 2 προς τον θν και θς ην ο λογος ου τος ην εν ασην</p>	<p>αυτοις εξουσιαν τεκνα θυ γενεσθι τοις πιστευουσι εις το ονομα αυτ οι οικ εξ αιματι</p>
--	---

Translation

Русский Ελληνικά Deutsch English i

1:1 In the beginning was the Word, and the Word was with God, and the Word was God.

Activate Windows

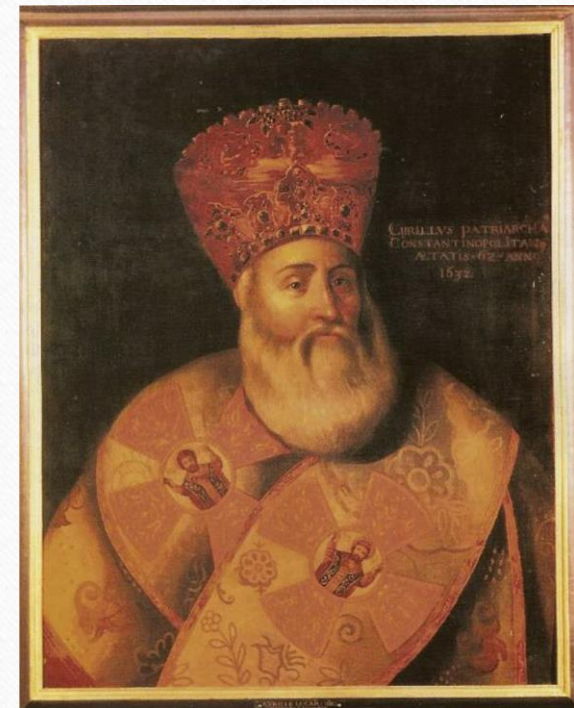
Go to Settings to activate W

Најстарији кодекси – Кодекс Александринус

- Садржи скоро цео СЗ; има 773 листа
- Недостају 1Сам 12, 17-14, 9; Пс 49
- Дан је у Теодотионовом преводу

Најстарији кодекси – Кодекс Александринус

- Потиче из друге половине 5. века, настао у Александрији
- Почев од 11. века у библиотеци Александријске патријаршије
- 17. век: Кирило Лукарис носи кодекс у Цариград, а убрзо бива поклоњен енглеском краљу Чарлсу I
- Чува се у Британском музеју

Најстарији кодекси – Кодекс Александринус

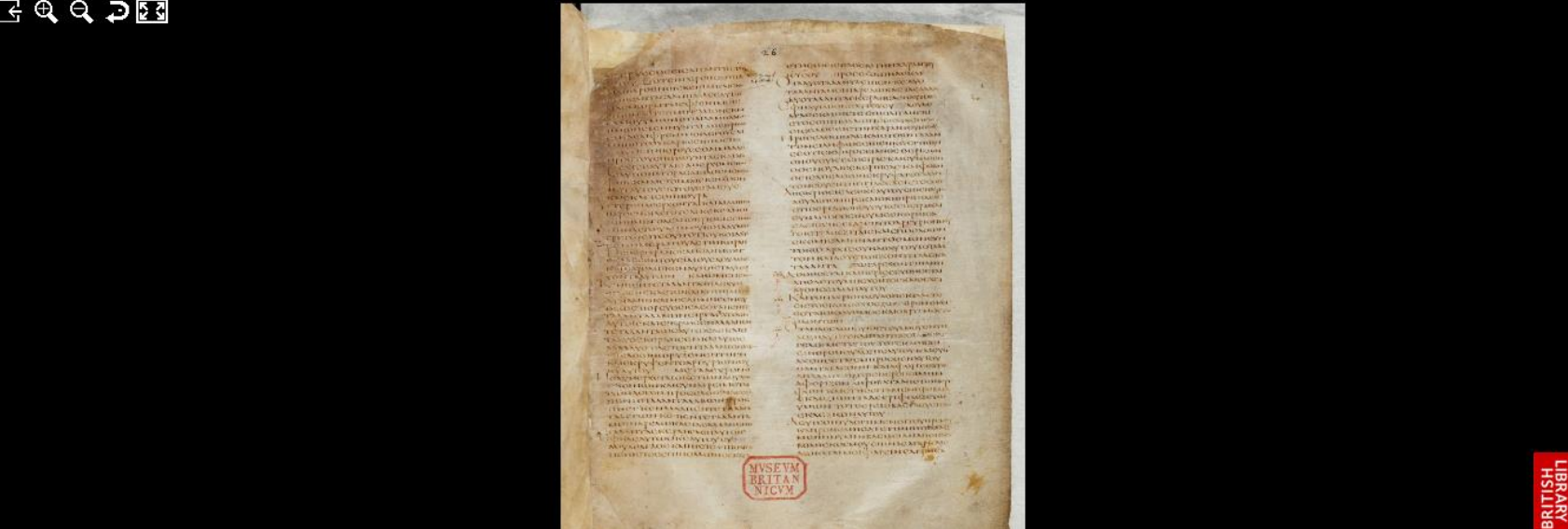
BRITISH LIBRARY

Royal MS 1 D VIII 5th century, Volume 4 of 4 (see also Royal MSS 1 D. v-vii). New Testament. All the books have superscriptions and colophons. The Eusebian canons and Ammonian sections are indicated in the

Content

show link

View Direction f.2r

MUSEVM BRITAN NICVM

BRITISH LIBRARY

Патријарх Кирило Лукарис и Кодекс Александринус

- Патријарх Кирило је био сакупљач древних списа као и Митрофан Критопулос и многи се данас чувају у библиотеци Васељенске патријаршије
- Студирао код у Швајцарској код калвиниста и имао политичку подршку протестаната; зато је поклонио Кодекс Александринус британској круни
- од православних оптуживан за калвинистичку реформу, од католика прогањан
- Султан Мурат IV је наредио да га задаве на броду због наводне сарадње са козацима
- Канонизован за свештеномученика од стране Александријске патријаршије

Дигитално издање - Кодекс Александринус

- Старије фототипско издање:
<https://archive.org/details/CodexAlexandrinus>
- Дигитализовано издање Британске народне библиотеке:
- http://www.bl.uk/manuscripts/FullDisplay.aspx?ref=Royal_MS_1_d_viii

Палимпсест Јефрема Сирина

- Ephraemi Syri rescriptus - ознака у библистици С
- Има 209 фолија, на сваком по један стубац
- Потиче из Египта из 5. века

Палимпсест Јефрема Сирина

- Преко избледелог пергаментa са библијским текстом исписано је 8 трактата св. Јефрема на грчком
- Константин Тишендорф је нашао рукопис и
- Дуго се чувао у Цариграду и онда је након пада 1453. био однесен у Венецију и тако сачуван

Штампана издања LXX

- Комплутско, 1517. г. у истоименој полиглоти кардинала Ксименеса, према Лукијановој рецензији.
- Алдина, Венеција 1518. г. према Исихијевој рецензији
- Сикстина или Романа, штампана 1568. г. по налогу папе Сикста V, према кодексу В
- Оксфордско издање 1707–1720 г. у 4 тома, углавном према кодексу А.

Критичка издања LXX

- *Septuaginta* (LXX), A.Rahlfs/ R.Hanhart (ppp), Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart 2006.
- Заснива се на кодексима \aleph , B, A
- Први пут објављена 1935 од стране А. Ралфса, а онда дорађена од Р. Ханарта 2006.

Критичка издања LXX

